

B. M. II, 356a
h. 69, 13.

(X1876287)

II R
708

Σὺν τῷ Θεῷ!

DISSERTATIO JURIDICA
DE
MUTUO,

Quam

DIVINO ANNUENTE NUMINE,
Suffragante Magnifico ac Nobilissimo JCto-
rum ordine, in florentissima LL. nutrice Salana,

SUB PRÆSIDIO

VIRI NOBILISSIMI, AMPLISSIMI, CONSULTISSIMI
ATQUE EXCELLENTISSIMI,

DN. GEORGII ADAMI Struven/
JCti, Prof. Publ. famigeratissimi, Consilia-
rii Saxonici Gravissimi, Facultatis Juridicæ Senioris, nec non
hoc tempore Decani Spectatissimi, Curiaæ Provincialis & Scabinatus As-
fessoris meritissimi, Dn. Præceptoris, Hospitis ac Promotoris sui sum-
mo honoris & observantiæ cultu æviternum devene-
randi, prosequendi,

Publico Eruditorum examini submittit

NICOLAUS RADEMIN,

Soltquellâ March.

AUCTOR-RESPONDENS.

In Themisterio JCtorum

Ad d. Septembr.

HORIS CONSUETIS.

J E N Æ,

Typis Sengenvaldianis, Anno 1659.

BIBLIOTHECA
SACKAVIANA

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE (SALE)

15. 11. 1774
15. 11. 1774

I. N. D. I. C.

PRÆLOQUIUM.

Non minus scitè quàm verè Romani Sapientes dixerunt, *Necessaria* ignorari, dum non *necessaria* addiscantur: Ne ergò & mihi sit, qui illud objiciat, cavere posse videbar, si prudentissimum Jcti Celsi monitum, quod extat *in l. 5. de LL.* & Jcti Pauli *in l. 25. de liberat. legat.* sequerer: Quotidiana scilicet, & quæ usum in vita communi habent frequentem, exactius & plenius tractanda & ponderanda, quàm quæ perrarò eveniunt, parumque conducunt. At utrò Contractuum Materiam in Foro & Praxi satis frequentem & quotidianam, neminem esse qui diffiteri possit arbitror: Hinc abs re me haud facturum judicavi, si privatâ industria de Nobilissima & frequentissima realium Contractuum specie primâ (ordine illo, quo *in §. ult. I. de Obligat. & Act.* singulæ Contractuum realium species enumerantur servato,) Mutuo scilicet, Theses nonnullas exercitii ac hujus remedii discendi gratia conscriberem, publicoque Eruditorum Examine submitterem, non quidem ac si animus esset absolutam hujus Contractus considerationem suppeditare, singulasque huc spectantes Controversias pro earum dignitate, (*quod planè supra vires meas,*) exponere, sed saltem nobiliores in communi hominum societate & Theoria occurrentes Controversias pro ratione instituti & tenuitate ingenii deducere & ad disputandum adaptare. Ut autem eo feliciori pede & ordine progredi valeam, secundum seriem causarum hanc Materiam examinabo. Quo autem propositi mei initium fiat felix, felicior progressus, exitus felicissimus, juxta pium Sacratissimi nostri Imperatoris monitum, In Nomine Domini nostri Jesu Christi auspiciamur. *l. 2. C. de offis. pref. prat. Afr.*

A 2

CAP.

CAPUT I.

DE TRACTATIONE NOMINALI.

Th. 1. **C**VM in omni disciplinarum genere, maximè ta-
men in augustissima nostra Jurisprudencia prior
sit verborum habenda ratio, *l. 1. ff. de Justit. & Jur. l. 1. ff. de
reb. cred.* quoniam secundum illud *πολυδύλλητον*, nemo res
intelligit, nisi prius verba cognoverit, sunt enim verba in-
venta, ut voluntatem dicentis declarent; Hinc antequam
in interiora Mutui viscera penetremus, ab Etymo meritò
auspicabimur.

Etymolo-
gia.

Th. 2. Circa Natales hujus Vocabuli Interpretes in duas
abeunt sententias, *Cujac. lib. 11. obser. 37.* Mutuum à Mutatio-
ne derivari autumat, eo quod in hoc Contractu pecunia cum
pecunia mutetur, & non idem, sed tantundem reddatur, *l. 2.
§. 1. de R. C.* Communis verò Doctorum schola cum Impera-
tore dictum vult esse Mutuum quasi *μὲ τεόν*, ideò quod de meo
tuum fiat, & rursus ex tuo meum, *l. 2. §. 2. ff. de R. C. pr. J. quib.
mod. re contrah. oblig.* quæ notatio, utpote præcipuam Formæ
ac differentię specificæ partem continens, naturam Contra-
ctus Mutui propiùs attingere videtur, Jcti enim nostri Stoi-
cos imitati sunt, qui non ex verbis sed rebus notationes de-
ducunt, ut ex notatione non intelligatur verbi proprietas, sed
natura rei, *Vultej. ad pr. J. de testam.* Hinc suboritur trita il-
la & vulgaris quæstio, an argumentum à nomine seu Etymo-
logia vocabuli ductum valeat? & Resp. Negativè procedere,
veluti de meo non fit tuum. Ergò non est mutuum, sed non
affirmativè, quia etiam in donatione, permutatione & simi-
libus aliis, ita à me tibi datur, ut ex meo fiat tuum, nec tamen
est Mutuum. *Everh. in Topic. in loc. ab Etymolog. vocab. n. 2.*

Q.

Homony-
mia.

Th. 3. Ne verò ex ambiguitate error, cujus facunda geni-
trix æquicatio esse solet, oriatur, liberandum ab ea erit vo-
cabulum Mutui. Sumitur autem hoc diversimodè, I. *Adjecti-
vè*, & idem est, quod reciprocum, *l. 17. l. 22. de R. C. l. 26. de
constit. pecun. l. 1. C. mandat. l. 1. ff. de donat. int. vir. & uxor. l. 11.
§. 1. de Jurisdic. II. Substantivè* & denotat alienationem
quan-

quantitatis, eo animo, ut tantundem à Mutuante restituatur, quo in sensu sumitur vel generaliter, vel specialiter. *Generaliter* ut fœnus etiam contineat, l. 34. §. 1. ff. de R. C. l. 41. §. 1. ff. de usur. l. 7. §. 9. ad S^ctum Macedon. Vel *specialiter*, & quidem vel propriè, vel impropriè. *Propriè* pro ipso Contractu Mutui, qui est gratuitus & sine fœnore, §. 2. I. de I. N. G. & C. l. 2. §. 3. ff. de R. C. *Impropriè* verò & synechdochicè 1. pro re mutuo data seu eo quod in Mutuum venit, §. 1. I. h. d. l. 2. de reb. cred. 2. Pro Obligatione ex hoc Contractu orta. 3. Pro Commodato quamvis hoc rariùs & satis abusivè quemadmodum germanicum illud *Leihen*. l. 49. §. 2. ff. de legat. 3. l. 12. §. 14. ff. de instruct. vel instrum. legat. vid. Rebhan. in Hodoget. Jur. pag. 445.

Th. 4. Ratione Synonymiæ alia atque alia sortitur Mutuum nomina, quæ passim in lectione librorum juris occurrunt, in primis vocatur *Creditum*, l. 2. §. 3. de R. C. l. 11. de V. S. quia in hoc Contractu præcipuè credit pecuniam & fidem alienam sequitur, qui mutuo dat, quare in creditum dicitur ire, qui Mutuum contrahit: Vocatur etiam *Mutui datio*, pr. I. de oblig. quæ re contrah. l. 2. §. 1. h. l. 1. §. 2. de O. & A. item *Mutua pecunia*. l. 10. de V. S. l. 14. C. h. vid. Colleg. Argentor. b. n. 5.

Synonymia

CAPUT II.

DE DEFINITIONE, DIFFERENTIA ET DIVISIONE.

Th. 1. **Q**uibus prænotatis, progredimur nunc recto pede ad definitionem ipsam, & licet omnis definitio in jure periculosa sit, l. 202. ff. de R. I. tamen ut intelligatur quid sit, de quo disputatur, teste Cicerone, lib. 1. offic. omnis de re aliqua institutio debet à definitione proficisci, Sic ergò Mutuum non incommodè definiri vel potius describi potest: Quod sit Contractus verus, Juris Gentium, Nominatus, realis, stricti juris, quo roganti certam pecuniæ summam seu quantitatem, aut aliam rem fungibilem, hoc est, pondere, numero, mensura, constantem, gratuito, sed ea lege damus, ut in genere, hoc est, tantundem ejusdem naturæ & qualitatis ali-

Definitio.

quando nobis reddatur. *pr. Instit. quib. mod. re contrah. oblig. l. 2. §. 1. 3. de R. C.*

Genus.

Th. 2. Generis vicem sustinet vocabulum Contractus, est enim Mutuum propriè sic dictus contractus, quia vi sua certâ atq, efficacem producit actionē: *l. 9. §. 3. de R. C.* Accedit legis autoritas, quæ non nno in loco hoc negotium Contractum appellat, eique peculiarem & quidem primum inter veros Contractus locum tribuit, *l. 1. §. 2. de oblig. & act. §. fin. l. de oblig. pr. l. quib. mod. re contrah. oblig.* Hinc non facere nos decet cum Cujac: *ad l. 7. pr. de pact.* & aliis, qui obligationes ex altero saltem latere obligationem producentes, græcè συναλλάγματα μονόπλευρα dictas, ut Mutuum, Commodatum &c. ex albo verorum Contractuum proscribere non verentur, solas autem conventiones, quæ ex utroque latere obligationem pariunt, & græcis συναλλάγματα δίπλευρα dicuntur, ut emtionem venditionem, locationem conductionem, contractus titulo dignantur: Nec quicquam huic sententiæ ad-versatur, *l. 19. de V. S.* ex qua potissimum & primarium dis-sentientes fundamentum suæ negationis depromunt, & col-ligunt: Contractus verus est ultro citroque obligatio, *d. l. 19. de V. S.* In mutuo non est ultro citroque obligatio, solus enim Mutuatarius astringitur, & ab omni vinculo immunis est creditor, qui quod de dolo & eviçtione tenetur, ex natura contractus non resultat, sed accidentia sunt, quæ in esse de-ductum contractum sequuntur. Erg. Mutuum verus contra-ctus dici nequit. Resp. ad Major. 1. Quod definitio hæc ab Vlpiano in *d. l. 19* tradita non sit generalis, sed specialis, & tantum referenda ad συναλλάγματα δίπλευρα non μονόπλευρα. An dicimus cum Nobilissimo, Excellentissimo & prelaudato Dn. Praside, Præceptore meo, ut de studiis meis insigniter merito ita æternâ animi devotione observando, in Syntagm. Jurisprud. exerc. 16. th. 29. si mavis specialissimam hanc acceptionem non admittere, quod obligatio in *d. l.* denotet actionem seu a-ctum, quo fit seu gignitur inter duos, ultro citroque inter se de negotio convenientes, obligatio, jung. Nobilissimum, Amplissimum atque Excellentissimum Dn. Ernestum Fridericum Sobro-

Schröterum, *Patrum & Antecessorem hujus loci celeberrimum, Promotorem ac Praeceptorem meum, perpetua animi observantia suscipiendum, in not. ad dissert. 13. Sutholt. aph 7.*

Differentia

Th. 3. Differt hic Contractus à Commodato, Deposito & Pignore, quod in his dominium non transferatur, sed eadem species reddi debeat, in Mutuo verò res accipientis fiat, qui non eandem speciem, sed idem genus restituit. Per genus autem intelligimus hic individuum vagum seu quodvis suae speciei individuum, genus enim vel species cum sint merimenti conceptus, in obligationem deduci nequeunt, neque si possent, prodesse. Eademque hac notâ Mutuum à permutatione, emtione, venditione, ac similibus contractibus discernitur, in quibus res diversi generis, non ejusdem naturae & qualitatis communicantur, l. 5. § 1. de praescript. verb. Nec resistit, si ex Mutuo datur conditio certi, sequitur quod in Mutuo genus non sit praestandum. Atque prius verum, Ergo. Ratio consequentiae probatur, quia genus est incertum, per l. 30. § 5. ad l. falcid. l. 75. § 2. de Verbor. Obligat. Resp. genus quatenus incertum in obligatione Mutui non est, sed quatenus per qualitatem ac quantitatem ad individuum determinari potest, per text. in pr. l. 6. de R. C. l. 74. l. 75. § 1. & 2. de Verb. Oblig. vid: Nobilissimus, Amplissimus, Consultissimus atq; Excellentissimus Dn. Joh. Strauchius, *ICtus & P. P. in hac Salana celebratissimus, Praeceptor atque Promotor meus ea quâ par est reverentia devenerandus, in prael. publ. ad l. 2 ff. de R. C.*

Th. 4. Definitionem nunc excipere debebat divisio: Verum quia eam natura Mutui respuit, de illa magnoperè laborandum non erit: Non quidem nescius sum diversas species Mutui confingere interpretes, & dispescere Mutuum in merè Naturale, merè Civile, & Mixtum. *Merè naturale* Mutuum esse dicunt, ubi quis ipse suo nomine pecuniam propriam numeravit. *Merè Civile*, ubi quis spe futurae numerationis, chirographo à se dato confessus est, se certam pecuniae summam ex causa Mutui accepisse. *Mixtum* vocant Mutuum, cum vel alius meo nomine numerat pecuniam, quod ita quidem naturalis fiat solutio seu numeratio, sed

Divisio rejicitur.

jus

jus Civile à me profectam esse fingat pecuniam veluti per bre-
 vem manum: Verius tamen est unicum tantum esse Mutuum
 idque naturale, quod rei datione vel verâ vel lege inductâ
 per consumptionem vel per brevem manum perficitur, l. 15.
 l. 11. l. 13. ff. de R. C. l. 6. C. eod. Aliter Baehov. ad Wesenb. h. t. di-
 vidit Mutuum in *verum*, & *presumptum*: hoc dicens esse contra-
 ctum chirographarium, sed minus rectè. Contractus enim
 chirographarius est peculiaris & proprius contractus, ut
 patet ex §. ult. I. de obligat. & t. I. de literar. oblig. t. C. de nom-
 numer. pecun. Hinc prædictas & extra jus jurisque fundamen-
 ta confictas divisiones cum *Nobilissimo atq; Excellentissimo Dn.*
Præside, Clarissimo Dn. Hahnio ad tit. de R. C. non admittimus.
 Dissent. argumenta, ut chartæ parcam hic non examino, ea
 conflictui reservaturus. Resp. ad ea sat nervosè *Nobiliss. Dn.*
Præs. in Celleg privat. pandect. ad tit. de R. C. th. 40. & Dn. Hahn.
in not. ad Wesenb. h. n. 9 quo me remitto. Et hæc dicta sunt
 de generali Mutui consideratione, sequitur specialis, quæ
 consistit in causarum indagatione & explicatione.

CAPUT III.

DE CAUSA EFFICIENTE.

Causa effi-
 ciens re-
 mota,

Th. 1. **C**AUSA efficiens alia est remota, alia propinqua, alia
 proxima.

Th. 2. Causa efficiens remota Mutui ratione originis &
 formæ essentialis est jus Gentium, ex quo pleræque sunt con-
 ventiones, §. 2. in fin. I. de I. N. G. & C. l. 7. ff. de pact. ratione
 verò informationis & introductionis, relatè ad Remp. Ro-
 manam, est juris Civilis.

Causa pro-
 pinqua.

Th. 3. Causa propinqua est consensus contrahentium, sic-
 uti enim in quovis contractu ad essentiam genericam requi-
 ritur consensus, l. 1. §. 3. ff. de pact. l. 55. ff. de oblig. & act. ita et-
 iam ad Mutuum contrahendum consensus dantis & accipi-
 entis vel expressus vel lege inductus intervenire debet: Re-
 quiritur autem, ut ille consensus sit expers doli, vis, metus, si-
 mulationis & erroris, l. 36 de verb. oblig. l. 1. quod met. causa. l.
 116. de R. I. l. 18. de R. C. vid. *Nobiliss. atq; Ampliss. Dn. Præs.*
d. exer-

d. exercit. 16 rh. 10. ubi insimul ad difficilem istam antinomiā,
quæ intercedit inter l. 18. de R. C. & l. 36. de Acquir. rer. Do-
min. dilucidè, ut solet, respondet.

Proximè Mutuum efficit ipsa rei traditio, pr. I. quib mod.
re contrah. oblig. l. 1. §. 2. de obligat. & act. ubi hic contractus
ab aliis, qui verbis, literis aut consensu perficiuntur, di-
stinguitur: Idem probat l. 2. §. 3. de R. C. ubi dicitur, quod
Mutuum esse non possit, nisi proficiscatur pecunia, hinc et-
iam est, quod ultra id, quod datum, non contrahatur Mu-
tuum, etiamsi sit promissum, l. 11. §. 1. de reb. cred. Et tan-
tūm de consensu ejusque requisitis.

Th. 4. Succedunt personæ, quibus cum Mutuum contra-
hitur, & sunt Mutuans & Mutuarius, de quibus, quate-
nus idonei ad Mutuum ineundum notanda est hæc regu-
la: Omnes qui consentire possunt, & Domini sunt rerum
suarum, earumq; quæ mutuo dantur liberam administran-
di atque alienandi jus & potestatem habent, Mutuum dare
& accipere queunt. Unde colligitur, ex parte Mutuantis re-
quiri, l. ut consensu fiat & dominus sit rei Mutuo datæ, con-
sentire Mutuantem oportere constat ex jam dictis: prætereā
rei Mutuo datæ dominus sit oportet, quia in Mutuo transfer-
tur dominum, l. 2. §. 2. h. t. nemo autem plus juris in alium
transferre potest quam ipse habet: l. 54. de R. I. Hinc si Mu-
tuans dominus rei Mutuo datæ in solidum fuerit, obliga-
tionem ex contractu Mutui in solidum sibi acquirit. Quod
si verò res plurium communis Mutuo data fuerit, nisi cæ-
teri etiam domini consenserint, mutui obligatio saltem pro
parte divisa nascitur, d. l. 16. in fin. h. t. l. 41. eod. l. 68 in pr ff.
pro soc. Qui verò domini non sunt, nec voluntate domino-
rum tradunt, nummos accipientis non faciunt, adeoque nec
Mutuum contrahunt, datur tamen hujusmodi Creditoribus
actio ex stipulatu, si stipulatione sibi caverint, l. 2. C. h. si ve-
rò hæc non intervenerit, non ante tenebuntur conditione,
quam si pecunia credita bonâ fide fuerit consumpta, l. 13. §. 1.
de reb. cred. l. 19. §. 1. in fin. eod. Ratio autem quare per con-
sum.

Causa pro-
xima.

Personæ
contrahæ

B

sum.

sumtionem reconcilietur Mutuum, quod ab initio non
consistebat, est, ne scilicet consumens locupletetur cum alie-
na iactura, si enim non convalesceret, non posset condici,
& sic consumens lucrum faceret cum damno domini, con-
tra l. 14. ff. de condict. indeb.

Th. 5. Ex eadem ratione II. requiritur, ut Mutuus li-
beram & non impeditam rerum suarum habeat, admini-
strandi facultatem, absque ea enim si sit, rei mutuo da-
ta dominium abire à Mutuo dante, & transire in Mutua-
tarium haud potest, §. ult. I. quib. alien. licet. quod tamen
in hoc contractu ineundo fieri necessarium est, arg. l. 167.
pr. de reg. Jur. l. 9. §. 2. de autor. tut. Unde arcentur ab
hoc Contractu quidam Natura, quidam Lege.

I. Ob defe-
ctum aeta-
tis Infan-
tes.

Th. 6. Natura arcentur, vel I. Ob defectum aetatis ut
infantes septennio minores, Infantiae proximi intellectu &
inde promanante consensu destituti, §. 9. de inutil. stipul. l.
9. de acquir. hered. hi sibi alios quidem Civiliter, sed se i-
psos ne naturaliter quidem obligant, d. §. 9. Nec obst. l. 14.
de spons. Resp. Specialis ratio est insponsalibus, cum ea ab
impueribus inita contraria voluntate dissolvi possint: No-
biliss. Dn. Praef. in praefect. privat. ad tit. de pact. rh. 59.

II. Ob vi-
tium ani-
mi Furiosi,
Mente ca-
pti,
Ebrii.

Th. 7. Vel II. propter defectum animi, ut furiosi &
mente capti, omni voluntate & consensu destituti, quibus
assimilamus etiam, qui ad mentis usque alienationem
sunt inebriati, c. sanè. 7. caus. XV. quest. 1. c. 14. de
vit. & honest. cleric. & illi ne quidem curatoris, si quem
habent autoritate accedente, rectè contrahunt, l.
3. l. 40. de R. I. l. 1. §. 12. de obl. & act. l. 70. §. 4. de fidejuss. l. 2. C.
de contrah. emt. l. 1 §. 3. de acquir. poss. l. 6. de verb. obligat. l. 14.
de offic. pres. tùm quod hæc actum semper aliquem præsup-
ponat, tùm quod Curator defectum personæ supplere ne-
queat, tempore verò induciarum, si quas habent, contrahe-
re non prohibentur, l. 6. de offic. presid. l. 2. C. de contrah. emt.
l. 2 C. de Curator. furios. Nonnunquam verò suadente æqui-
tate ejus non dissensus pro consensu habetur, l. 2. §. 2. solut.
marr. pr. I. de nupt. l. 25. C. eod. l. 28. C. de Episcop. aud. & ubi
obli-

obligatio ex ipsâ re venit, obligantur. l. 3. § 5. de negot. gest. l. 24. l. 46. de oblig. & act. l. 25. de fidejuss.

Th. 8. Lege prohibentur Mutuum celebrare quidam ob malos mores, quidam ob consensus imperfectionem. Ob malos mores prodigi magistratus decreto tales declarati l. 1. l. 6. l. 16. de curator. furios. l. 22. de tutor. & curat. & sunt, qui neque finem neque tempus expensarum habent, sed bona sua dilacerando & dissipando profundunt, hi sine tutoris autoritate contrahendo, aliis, ne quidem naturaliter obligantur, & haecenus æquiparantur furiosis, l. 6. de V. O. l. 40. de R. I. l. 70. §. 4. de fidejuss. Alios tamen sibi efficaciter obligant, & in hoc comparantur pupillis ac minoribus, l. 9. §. 7. de reb. cred. l. 3. C. de restitut. in integr. quia scil. ubi rem suam meliorem faciunt, non sunt prodigi, l. 3. de novat. Similiter adhibito curatorum consensu, aut quando actio ex ipsa re venit, obligantur, l. 5. de reg. Jur. l. 5. §. 1. de acquir. heredit. vid. Nobiliss. atque Consultiss. Dn. Pras. exerc. 16. th. 38. Cl. Dn. Hahn. in not. ad Wesenb. tit. de curator. furios. num. 2. & 8. Forsterus in Tract. de pactis c. 5.

Th. 9. Pari modo ob consensus imperfectionem contrahere prohibentur pupilli pubertate proximi, de quibus accerrima extat Dd. pugna, quam breviter diluemus: Q. autem utrum pupillus sine tutoris autoritate Mutuum accipiens obligetur? Et dist. inter obligationem civilem, & naturalem. Illa pupillus ob iudicii pupillarisve ætatis imbecillitatem, & inde descendente consensus imperfectionem non tenetur, hac scil. naturali astringitur, l. 1. de novat. l. 25. §. 4. quand. dies leg. vel fid. ced. l. 127. de V. O. sed tantum quoad actum primum: actu verò secundo & ut naturalis hæc obligatio suos contra pupillum sortiatur effectus, qui alias eum consequuntur, pupillus pro obligato non habetur, quoniam illi ob favorem ætatis pupillaris, ne damnum incurrat, à Jure Civili impediuntur, arg. §. 6. de cap. diminut. l. 39. de oblig. & act. l. 41. l. 29. de condict. indeb. ratione verò aliorum, naturalis obligatio suos producit effectus, l. 127. de V. O. l. 1. de novat. l. 95. §. 4. de solut. l. fin. de jurejur. Exceptio est

Ob malos mores
Prodigi.

Ob consensus imperfectionem pupilli.

Q.

(1) si pupillus pubertati proximus dolo malo in re aliena sit versatus, tunc malitia supplet aetatem, l. 1. §. 15. de pos. l. 23. de furt. l. 2. de fidej. l. 13. §. ult. de dol. mal. l. 21. ad l. falcid. l. 9. de autor. tutor. l. 95. §. 2. l. 44. de solut. l. III. de R. I. l. 1. §. 3. de acquir. poss. (2) Si ex ipsa re actio veniat, l. 46. de obl. & act. l. 1. pr. de autor. tut. (3) Si pupillus ex contractu quem iniit, factus fuerit locupletor, d. l. 1. §. 15. de pos. l. 66. in fin. de solut. l. 3. pr. commod. l. 13. §. 1 & l. 14. de condict. indeb. l. 5. §. 1. de autor. tutor. l. 3. §. 4. de negot. gest. Hisce casibus etiam sine tutoris autoritate, (qua accedente omnia recte gerunt,) non solum naturaliter, sed etiam ex constitutione Divi Pii civiliter obligantur, vid. Nobiliss. atque Ampliss. Dn. Pres. d. exerc. 6. th. 39. Dn. Hahn. ad Wesenb. de pact. num. 5. Forsterus Tract. de pactis cap. 5.

Minores.

Th. 10. Similiter, an minor sine consensu & autoritate Curatorum accipiendo Mutuum creditori suo efficaciter obligetur, vehemens inter Interpretes jurium est concertatio? Communior & verior eorum videtur sententia, qui distinguunt ex l. 3. C. de integr. restit. An minor Curatorem habeat, an verò non: Priori casu absque istorum consensu sibi quidem alios possunt astringere, sed ex conventionem, quam de rebus suis minores iniere, citra consensum curatoris sui civiliter non obligantur, sin verò Curatores non habeant, subsistit conventio, sed læsi in integrum restitutione juvantur, l. 3. C. de integr. restitut. min. j. l. 13. pr. de excusat. tutor. l. 6. de V. O. l. 1. de minorib. l. 20. de rit. nupt. l. 43. de oblig. & act. j. l. 1. de curat. furios. Nec quicquam contrarii operatur, l. 101. de verb. oblig. quæ quosdam Dd. in sententiam contrariam pertraxit. Ad hunc nodum dissolvendum varii interpretes varias solutiones attulerunt, Sunt qui hunc textum exaudiunt de puberibus, qui non habent tutores, ut Donell. lib. 12. c. 22. lit. R. S. ibique Hilliger, cui tamen adversatur pronomen suis, quo satis innuitur habuisse puberes curatores, & tamen sine ipsorum consensu contraxisse. Alii teste Accursio accipiunt d. l. de obligatione naturali,

turali, quam solutionem tamen non admittit textus!, qui agit de stipulatione, ex quâ oritur obligatio Civilis. Alii dicunt, quod verba *sine Curatoribus suis*, saltem excludant præsentiam Curatoris, non verò consensum, & sensus sit absentibus Curatoribus suis, quos alioquin habent contrahentes, ex stipulatu obligari possunt. *vid. Dn. Hahn. in not. ad VVe- senb. de pact. n. 5.* Alii aliter Resp. quorum catalogum fusiùs hic non attexo: In his igitur opinionum fluctibus, ubi ferè tot sententiæ quot interpretes, verissima legibusque maximè consentanea videtur conciliatio *Roberti lib. 1. animad- vers. c. 12.* inquit, possunt puberes sine curatoribus suis obligari, non verò semper obligantur, possunt nempe tunc si facti fuerint locupletiores, quam explicationem haud parùm iuvat ipse textus, dum dicit: possunt obligari, non verò semper obligantur. Et hanc conciliationem, ut verò magis consonam, sectantur inter alios *Magnif. Dn. Unger p. m. Præceptor meus desideratissimus, in exerc. Instin. 10. quest. 2. Magnific. Dn. Frantzius p. m. in exerc. ad Instit. 3. q. 5.*

Th. II. Lege quoque Mutuum contrahere prohibentur, ubicunq; impressionis, concussionis, vel coactionis metus vel suspicio subest: Vnde Rectores vel præsides provinciarum, maximè temporarii eorumq; officiales, qui perpetui non sunt Mutuum dare & fœnus exercere prohibentur, *l. 33. de reb. credit. l. 3. C. si cert. per.* imò nec bona immobilia vel mobilia in provincia cui præsunt, emere possunt, *l. 46. ff. de contrah. emt. l. unic. §. 2. C. de contract. judic. l. 46. §. 2. de jur. fisci.* Hodie verò, quoniam in maxima Europæ parte Magistratus constituuntur perpetui, dicta prohibitio cessat, ideòque ipsis liberè & Mutuum dare, & accipere permittitur, prout in Germania experientia satis superq; testatur. Mutuam autem pecuniam fœnebrem accipere præsides provinciarum non prohibentur, *d. l. 34. §. 1. de reb. credit.* nisi ut iudices acceperint, quo casu dans & accipiens puniuntur, *l. 16. C. si cert. per.* Sed obst. quod Correlativorum eadem sit ratio, Erg. nec Mutuum accipere possunt, Resp. argumentum à Correlat. non

Ob pericu-
lum con-
cussionis
Præsides
Romani

obtinere, si sit diversitatis ratio, pecuniam enim plerumque
is mutuo dat, qui eâ carere potest, accipit verò qui inopia la-
borat, ne igitur subsidium egestate pressis auferatur, permis-
sum est præfidi mutuam pecuniam sumere, non dare, *d. l. 34.*
h. vid. Rizel. d. tr. cap. 3. n. 32.

Propter
SCrum
Macedoni-
anum filius
familias.

Th. 12. Speciali denique ratione SCrum Macedonianum
prohibuit Mutuam pecuniam dari filiis familias in potesta-
te patria adhuc constitutis, eique qui credidit denegatur
actio, tam adversus filium quam patrem, *l. 1. ff. de reb. credit.*
§. penult. Instit. quod cum eo, qui in alien. potest. Pecuniam au-
tem intellige tantum numeratam, utpote cujus datio (quæ
verè juxta poctam irritamentum est malorum,) perniciofa
parentibus visa, aliæ verò res mutuo datæ ita demum ad
SCrum hoc pertinebunt, si in fraudem ejus datæ arguantur,
veluti si res aliqua vendenda tradita sit, ut pecuniam ex ven-
ditione redactam filius familias habeat in Mutui vicem, *l. 3.*
§. 3. h. l. 7. §. 3. ff. eod. Et hæc circumventionis species voca-
tur græcè *κατασκευασμός*, cum quis scripto quidem legis paret
& satisfacit, sed non etiam menti: *Cujac. 13. obs. 24.* Huc, quod
scil. fraus SCto adhibetur, referri quodammodo potest, si in-
stitor merces pretiosiores in vestimenta vendidit, aut ceno-
pola modum in porrigendo vino excessit *§ penult. I. quod*
cum eo, qui in alien. pot. l. 1. ff. ad SCrum Macedon. Nobiliss.
atque Ampliss. Dn. Pras. exerc. 10. th 53.

Causa SCri
Macedo-
niani.

Th. 13. Ratio hujus SCri Macedoniani quænam sit inter
Dd. non convenit, Equidem mihi illorum sententia arri-
det, qui principalem hujus SCri Macedoniani causam di-
cunt esse odium fœneratorum, *Dn. Hahn. h. n. 4.* Interim
tamen nemo inficias ibit, quod favor etiam parentum huic
SCto haud exiguam præbuerit necessitatem, ne videlicet filii
familias, qui sunt quasi familiarum columina & Reipubl. se-
minaria, ob luxuriam atque aris alieni magnitudinem, ante
diem patrios inquirent in annos, atque sic juveniles illi ca-
lores cupidini cuicumque dediti, tristem exitum sortiantur,
qui eos post dispersum patrimonium expectat, *l. ult. §. 5.*
vers.

vers. melius. C. de bon. que liber. Et hæc sanè fundamenta atque rationes satis pro æquitate pugnant, adeò ut affirmare audeam, filium familias vel patrem, ob beneficium sibi à lege indultum etiam in foro conscientiaè tutum esse, si pecuniam mutuam non solvat, lex enim justa etiam in iudicio animæ est servanda, & obtemperandum esse Magistratui, docemur *Epist. Paul. ad Roman cap. 13. vid Nobiliss. atq; Excellentiss. Dn. Pres. exerc. 20. th. 55. Clar. Dn. Hahn. in not. ad VVesenb. h. n. 2. Zoes. h. n. 6. Perez. in C. h. n. ult.*

Th. 14. Competit autem ex hoc SCto resultans exceptio non tantum filio familias, sed & patri, nec non heredibus & fidejussoribus, qui non donandi animo fidem suam interposuerunt, *l. 9. §. 3. ff. ad SCtum Macedon. l. 7. §. 10. §. l. 6. C. eod.* idque ideò, quoniam exceptiones reales, quæ reo competunt, fidejussori quoque competere juris est apertissimi, *l. 7. §. 1. l. 19. ff. de except. l. 11. C. eod.* An verò filius familias huic SCto cum effectu renunciare præsertim interveniente iuramento possit anceps & dubia est controversia? Et in Negant: castra transimus *cum Nobiliss. Dn. Pres. th. 56. h. §. Cl. Dn. Hahn. ad VVesenb. h. n. 4.* Quicumque enim sunt publici juris illa privatorum pactis mutari non possunt, *l. 38. de pact.* Atq; SCtum Macedon. est tale. *l. 1. h. E.* Nec refragatur vulgaris regula, quod odia sint restringenda. Resp. odiosum est hoc SCtum respectu foeneratorum, non etiam filiorum famil. & ipsorum patrum familiâs, quorum interest, vel maximè, hanc renunciationem non admittere, *d. l. 1.* Sed dicis quod quilibet favori pro se introducto renunciare possit, *l. penult. C. de pact.* Resp. Est quidem in eorum favorem introductum, sed non tantum, verum etiam ipsorum parentum, quibus hæc suâ renunciatione præjudicare nequeunt. *d. l. 1.* Nec 3. huic sententiæ impedimento est, quod SCtum Macedon. sequatur exemplum SCti Vellej. *l. 11. ff. ad SCtum Macedon.* At SCto Vellejano potest fœmina renunciare, *l. fin. §. penult. ad SCtum Vellej. c. cum contingat 28. X. de jurejur.* Resp. est argumentum à separatis, si-

Quis SCto
ut. possit

Q.

qui-

quidem SCtum Vellejan. non ut Macedonianum in favo-
rem publicum, sed in solius mulieris, pro alio intercedentis
commodum introductum est, l. 1. §. 2. & l. 2. ad SCtum Vellej.
Kizel. de oblig. mut. c. 4. n. 78. Dn. Arumens disp. ad ff. 12. 1b. 6.
Perez h. l. n. 17. nec ambigo cum prædictis autoribus idem
statuere, licet juramentum renunciationi accesserit, per l. 7.
§. 16. de pact. Nov 51. quod enim nullum, juramento confir-
mari non potest, l. 5. C. de LL. l. 7. §. 16. de pact. De Jure Ca-
nonico Dd. variant, verior tamen etiam hoc casu eorum
videtur sententia qui hoc N. Tale enim juramentum non
solum vergeret in parentum læsionem & perniciem, arg. l. 66.
de LL. sed & occasionem delinquendi daret, quod juramen-
tum nullatenus est obligatorium, c. non est obligatorium,
de R. I. in 6. c. 28. de jurejur. vid. Nobiliss. Præs. exerc 17. th. 24.
Dn. Hahn. h. n. 4. Hic tamen notandum, quod opus sit ab-
solute juramenti, quia hoc super facto jure Civili tan-
tùm, non etiam naturali prohibito interpositum est, vid.
c. 15. & 8. X. de jurejur. Gail. lib. 2. observ. 42. à n. 5. Constit. Ele-
ctor. 35. part. 2. in pr. ibi: **Daß solcher beschwerter Theil
von dem Eide zu absolviren.** Caterùm an potestas rela-
xandi à nexu Juramenti sit solius Ecclesiæ, an verò Politici
Magistratus nostrum non est hic anxius inquirere? In Jure
Canonico Pontifici & Episcopis adscribitur, Panorm. in c.
venerabilem de Elect. Secundum nostræ Republ. statum com-
petit iis, qui habent τὸ κρείον in Republica seu jura superio-
ritatis, R. A. de anno 1555. §. Und sollen die jenigen &c. De
Jure Camerali remissio hæc quoad effectum agendi Came-
ralibus indulta, Ordin Camer. p. 2. cap. 24. **Von Relaxation
der Eide.**

Casus qui-
bus cessat
hoc SCtum

Th. 15. Vidimus hætenus quando locum habeat SCtum
Macedonianum, restat ut videamus etiam quibus casibus
cesset: Cessat autem 1. si filiusfamil. se patremfamilias si-
mulaverit & pro patre familias publicè fuerit habitus, l. 3. pr.
ad SCtum Macedon. l. 1. C. eod. 2. Si filius famil. jussu vel volun-
tate patris pecuniam mutuo acceperit, l. 12. ff. h. l. 2. C. eod. Vel
si

Si pater id ratum habeat, l. 7. §. 11. de SCt. Macedon. 3. Si fili-
 lius famil. sit miles, tunc enim mutuo accipiendo pecuni-
 am tenetur ad quantitatem peculii Castrensis, l. 1. §. ult. l.
 2. ff. h. t. l. ult. §. 1. C. eod. Et ita in Ampliff. Collegio Juridico Jenensi
 responsum fuisse anno 1628. testatur Magnificus, Nobilissimus, Am-
 plissimus, Consultissimus atque Excellentissimus Dn. Christophorus
 Philippus Richter / ICtus & Antecessor famigeratissimus, Comes
 Sacr. Palat. nec non Jurid. Facultat. Ordinarius longè meritissi-
 mus &c. Dn. Patronus, Promotor ac Præceptor meus summis hono-
 rum & observantia titulis æternam mactandus, in centur. reg. 88 n.
 18. Demnach euer Sohn im Kriegeswesen sich verhafte
 gemacht / so bleibet die Schuldforderung durch die Ex-
 ception SCti Macedoniani unvertilget. 4. Si filius famil.
 pater famil. factus agnoverit debitum, l. 2. C. ad SCtum Ma-
 cedon. l. 7. ff. §. fin. j. l. 9. pr. ff. eod. Sed quid si partem debiti
 pater famil. factus solverit, an etiam reliqua pars non ob-
 stante SCto exigi ab eo poterit? quod cum Nobiliff. Dn.
 Pres. h. n. ult. N. arg. l. 7. §. fin. ff. ad SCtum Macedon. j. l. 9. eod.
 vid. Bachov. in not. ad Treutl. volum. 1. th. 8 lit. a. 5. Si contra-
 hatur cum liberato à patria potestate, l. 3. §. ult. l. 1. §. 1. h.
 etiam per dignitatem, Novell. 81. cap. 2. Bachov. ff. 20. thes. 7.
 6. Si emptio venditio sit celebrata, aut alius Contractus sine
 pecuniæ numeratione, l. 7. §. 3. ff. eod. vid. Dn. Hahn h. n. 8. qui
 etiam adducit responsum. 7. Si minor credidit minori, l. 3. §.
 fin. ff. ad SCtum Macedon. quia privilegiatus adversus privi-
 legiatum beneficio suo non utitur, l. 11. §. 6. de minor. 8. De-
 niq; si filio familias studiorum vel legationis causa absen-
 ti, ad necessarios sumptus quos patris vel matris pietas non
 recusat, credita sit pecunia, SCto locum non esse, juris est a-
 pertissimi, l. 7. §. 73. ff. h. t. l. 5. C. eod. l. 47. in fin. ff. de solut. plu-
 res modi, quibus cessat hoc SCtum legi possunt in Colleg.
 Argent. ad h. tit. n. 5.

Th. 16. Non possum hic ab affinitatem planè præterire
 controversiam illam quotidianam juxta ac utilem, An sum-
 ptus à parentibus filiis famil. ad literas colendas missi in
 communem hereditatem sint conferendi? quod N. per ex-
 pres-

C

pres-

pressum textum, l. 30. famil. heretic. & ita respondisse Ampliss.
 Scabinat. Jenens. anno 1647. Diejenigen Vnkosten / so auf eus
 re studia gewendet worden / seid ihr in gemeine Erbs
 schaft zu conferiren nicht schuldig / V. R. W. testatur Ma
 gnif. atque Nobiliss. Dn. Richter ad auth. habit. C. ne fil. pro
 patr pag. 45. nec refert, an illi sumtus suppeditati fuerint à pa
 tre, an à matre, per ea quæ habet Dn. Carpz. p. 3. c. 11. def. 17. n.
 3. & seq. Quicumque enim debet alimenta corporis præstare,
 is debet etiam sumptus tanquam media & alimenta animi
 ad excolenda studia suppeditare, arg. l. 14. ubi pupill. educ. vel
 mor. deb. Alimenta autem præstare jure naturæ parentes te
 nentur, l. f. §. 5. C. de bon. qua lib. quod pluribus deducit Gro
 tius de I. B. & P. c. 7. n. 4. adeò, ut necare filium dicantur, qui
 hæc denegant, l. 4. ff. de agnosc. & alend. lib. l. f. C. eod. imò si
 temerè recusant, à Magistratu cogi possunt ut invitati præstent,
 & propterea inquit Magnif. Dn. Richter / Ictus omni laude
 Major, ad d. auth. pag. 77. vocari necessarios, in l. 6. §. 5. ff.
 de Carbon. edict. Et quamvis absolutè frater fratri non sit ob
 ligatus ad præstandos sumtus Academicos, si tamen ad tem
 pus ex communi hereditate simul vivant, tunc etiã post mor
 tem patris filio studioso sumtus de communi subministrare
 tenentur Magnif. Dn. Richter / ad d. auth. p. 129. Non veni
 unt 2. in collationem Expensæ Doctoratus, Magisterii, No
 toriatus, & aliorum minorum graduum juxta sententiam à
 Scabinis Lipsiens. pronunciata, vid. Dn. Carpz. p. 3. Constit.
 n. def. 18. Nec denique 3. Expensæ in peregrinationem uti
 lem factæ, & pecunia filio missa ut redire possit in patri
 am, quemadmodum pronunciatum fuisse in Camera Bran
 deburgensi, refert Arnoldus de Reyher in Thesaur. jur. verb. fi
 lius n. 76.

Quid juris
 si Univer
 sitates Mu
 tuum con
 trahant.

Th. 17. Denique cum Universitates privatorum jure ha
 beantur, hinc pulcherrima juxta ac difficilis hic venit tra
 ctanda controversia. An & quatenus Universitates accipien
 do pecuniam creditam obligentur, & disting. cum Nobiliss.
 Dn. Pres. exerc. 16. th. 18. An Mutuum fuerit contractum cum
 ipsa universitate, an verò cum ejus Administratoribus. Prio
 ri

ri casu extra dubium esse puto, Civitatem & quamlibet com-
munionem seu quodlibet artificum ac Tribuum collegium
citra omnem restitutionis auxilium obligari, adeò ut 1. Ma-
jor pars Civium præsentium etiã absentes, more tamen so-
lito convocatos & cum Magistratu conspirantes, *vid. c. 3. X.
de Elect. obliget l. 1. C. de decurion.* Idem est, si unanimi civium
consensu & suffragio nominatim ad contrahendum actorem
seu syndicum constituent, aut etiam mutuum ab administra-
toribus contractum, ratum habeant, *arg. l. 7. C. ad SCtum Ma-
cedon.* Vel 2. si Consilium Optimatum seu penes quos est
τὸ κρείον totius civitatis contraxerint, quales in plerisque ci-
vitatibus germaniæ ultra & præter Senatores certi solent
esse Magistratus, qui ut olim apud Romanos Tribuni ple-
bis, populi partes tuentur, & in quibusdam locis **Gildemeis-
ter** / *in aliis Viertelsherren seu Zunftmeister* vocantur,
qui si cum senatu conspirant universitatem efficaciter obli-
gant, *vid. Magnif. & Nobiliss. Dn. Richter decis. 71. n. 2. Hart-
man. Pist. qu. 37.* At posteriori casu quando scil. cum Admi-
nistratoribus seu quibus solùm Reipubl. gubernandæ cura
(*ut sunt Consules & Senatores*) commissa, & ii mutuum sine
populi totius vel deputatorum ejusdem consensu sumpse-
rint, isti non aliter cives universos & Rempublicam obli-
gant, nisi in ejusdem utilitatem pecuniam semel conversam
fuisse probent, *Hartm. Pistor. quest. 37 n. 39.* Aliter se res ha-
bet, si actio adversus administratores, quibus cum contra-
ctum, intentetur, & hi excipiant se nomine Universitatis Mu-
tuum contraxisse, & pecuniam esse erogatam in rem Civita-
tis, hujus versionis probatio ipsi administratori incumbit,
*arg. l. 19. de prob. & probatur per testes idoneos probabiles-
que conjecturas item per instrumenta signo publico robo-
rata, Dn. Carpz. p. 2. c. 6. defin. 19. n. 11.* Quod si verò non pro-
baverint pecuniam in rem universitatis esse versam, ipsi ad-
ministratores eorumque heredes non Civitas tenebuntur
conditione ex Mutuo, *d. l. 27. de R. C. Et tantum de Causa Ef-
ficiente.*

CAPUT IV.

DE MATERIA CIRCA QUAM SEU OBJECTO.

Objectum, Th. 1. **V**isa Causa Efficiente, succedit nunc Objectum, quod est duplex: *Materiale & Formale*: *Materiale* objectum constituunt res, quæ pondere, numero, mensura, constant, l. 1. §. 1. de reb. cred. Dicuntur autem res pondere, numero, mensura constare in usu juris, quæ aliter non possunt in commercia hominum venire, quam per ponderationem, numerationem, mensurationem, neque hic interest, quod quædam res modò mensura modò pondere constant, ut oleum, l. 35. §. 5. ff. de contrab. emt. l. 39. §. 1. ff. eod. *Formale* verò objectum sunt res fungibiles, quæ functionem aut præstationem recipiunt magis in genere suo quam specie, l. 2. §. 1. de reb. cred. hoc est, cujus singula individua quantitate & qualitate ita sunt paria, ut si iis absumtis eadem in genere restituantur ac præstentur, in Effectu perinde sit, ac si eadem, quæ data sunt in specie (*individuo*) reddantur, nec aliud pro alio solvatur, *Nobiliss. Dn. Pres. exerc. 16. th. 14. Dn. Hahn. ad Wesenb. h. n. 11.* Hinc excluduntur ab objecto Mutui 1. quæ pondere, numero aut mensura non constant, Nec refragatur l. 2. §. 3. de reb. credit. ubi dicitur, mutuum non nisi in pecunia consistere, Erg. objectum mutui non erit res pondere, numero, mensura constans, sed pecunia numerata: Resp. pecuniæ verbum in d. l. latè accipitur pro re, quæ in pondere, numero, mensurâ consistit, vid. l. 22. §. 1. de V. S. 2. Licet nonnullæ res his constare videantur, tamen habile objectum Mutui non constituunt, ut sunt *corpora v. c. fundus, equus &c.* Hæc enim etsi commune genus habeant, & specie quoque eadem fiat, attamen cum maxima horû individuatorum in qualitate sit diversitas, & dissimilitudo, hinc non potest dici idem esse restitutum, si hæc species v. c. *fundus, equus*, pro alia specie *fundo, scil. & equo*, præstetur. iste enim tuus aut melior erit, aut deterior, atque sic non ejusdem bonitatis, in qua semper Mutuum est restituendum, l. 3. ff. de reb. cred. Th. 2.

Th. 2. Circa Objectum Mutui agitare solet quaestio, An grex, jumentum sint habile objectum Mutui? Colleg. Argentor. ad tit. ff. de reb. cred. th. 13. Cum Cujacio obs. 37. Omnes res, quorum singula corpora numerantur inter materias hujus contractus refert, indeque concludit etiam gregem Mutuo dari posse, verum non recte; Grex. n. neque ut grex, neque ut singula capita objectum Mutui constituit, non ut grex: sic enim non potest numerari: in uno n. non consistit numeratio, deinde etiam neque quantitate neque qualitate aequalitas est, Non ut singula corpora, sic enim non differt a corporibus singulis, quae jam natura ad individua distinxit, deinde quia ejus usus non est in consumptione l. 78. §. ult. cum l. seq. ff. de usufr. Diff. urgent, l. 35. §. 5. & 6. de contrab. emt. ubi grex videtur referri ad ea qui in pondere numero consistunt, Resp. non satis est numerari aliquid simpliciter ut possit, alias etiam aedes & fundi Mutuo darentur, sed requiritur, ut alias discerni in individuo nequeant, oves & jumenta quidem possunt numerari, sed eorum quantitas non determinatur per numerum sed solum quot oves quantitatem per se habentes vendantur. Nobiliss. atque Excellentiss. Dn. Pres. in colleg. priv. ad tit. de R. C. th. 14.

Huic controversiae & illa est affinis, quae de panibus moveri solet an Mutuo dari possint? quod Aff. cum possint tam ad Pondus dari Mutuo, ut ejusdem ponderis alii aequè boni reddantur, quam etiam ad numerum, si hoc casu certam atque determinatam habeant quantitatem, quales sunt panes pistorum vendibiles Germanicè die *Baufbrot*/quos pistorum ad certum pondus formare coguntur. Idemque non modo de panibus, sed etiam de piscibus, carnibus, ad certum pondus datis, si ejusdem ponderis & bonitatis pisces carnes, restituantur, asserendum venit, vid. Nobiliss. atque Excellentiss. Dn. Strauch in perlect. publ. ad h. tit. qui totum hoc negotium duabus regulis certissimis & indubitatis concludit. I. est, sola pecunia numerata per numerum credi potest. II. est, per pondus & mensuram itur in creditum in his

solùm rebus, quæ habent partes homogeneas, vel natura,
vel factò hominis. Et hæc sufficiant de Objecto.

CAPUT V.

DE FORMA MUTUI.

Forma,

Traditio
alia vera,
alia ficta.

Th. I. **F**orma Mutui in duobus consistit, in rei fungibilis
traditione & obligatione ad reddendum idem
genus, in eadem qualitate & quantitate, *arg. pr. I. quib mod.
re contrah. obligat. l. 2. l. 3. ff. de reb. cred.* Traditio est vel vera,
vel ficta. Vera est, quando res accipienti reverà traditur, *l. 2.
§. 3. h. t.* Ficta est, quæ à lege vitandi circuitus, & celeritate
conjungendarum actionum gratia intervenire fingitur, &
vocatur traditio per brevem manum, *l. 43. §. 1. de jur. dot. l. 3.
§. 12. de donat. int. vir. & uxor. quæ juxta Bachov. ad §. 44. I. de
rer. divis. rectè revocatur ad tres modos: arg. l. 15. h. t. 1. est, si
fiat in una persona, veluti si convenerit, ut pecunia quam ex
alia causa, & nominatim ex causa mandati, tu mihi debes,
crediti nomine retineas, l. 15. de reb. credit. j. l. 9. §. ult. l. 10. de
pos. cum quibus, quomodo concilianda, l. 34. pr. mandat. in
conflictu videbimus. II. In duabus personis, si tibi mutuum
roganti massam argenteam tradam, ut eam vendas, pecu-
niamque ex venditione redactam habeas mutuam, in secutâ
venditione pecuniam mutuo esse factam vult, *l. 11. ff. h. non*
tamen semper & indistinctè, sed tùm demum, si rogans pecu-
niam inde redactam acceperit mutuam juxta l. 19 de pre-
script. verb. l. 11. h. j. l. 8. C. h. t. III. In tribus personis,
si tibi mutuum petenti, debitorem meum pecuniam mihi
debitam dare jussero, *l. 15. de reb. cred. l. 34. ff. mandat.* Circa
quam rem si error interveniat, quid obtineat, docet *l. 32. h. t.*
Talis fictio quoque subest, si aliquis meos nummos absente
vel ignorante me, vel etiam suos meo nomine tertio cre-
dat, mihi mutuum contrahitur, ut directam habeam actio-
nem, *l. 9. §. penult. h. cum aliàs per liberam personam alteri
possessio tantùm, non verò obligatio acquiri possit, l. 126. §. 2.
d. V. O. l. 9. §. 3. h. l. 1. C. per quas person. cuique acquir. l. 38. §. 17.*
de*

de V. O. conf. Nobiliss. atque Excellentiss. Dn. Pras. exerc. 16. th.
11. 12. 13. & Clar. Hahn. in not. ad Wesenb. h. n. 12.

Th. 2. Et cum non minus Mutuo, quàm cuique alii con-
tractui conditio & dies it. stipulatio usurarum, modus, tem-
pus & locus possit adjici, Hinc Mutuum contrahitur vel pu-
rè, vel ad certum diem, ut in exemplo l. 40. de reb. cred. vel sub
conditione ut in l. 7. l. 8. l. 36. eod. Purè verò pecunia credita,
non statim mutuarius cum sacco paratus venire debet, ut
loquitur l. 105 de solut & liberat. sed congruum spatium tem-
poris, inter pecuniam acceptam & eam restituendam inter-
venire debet quantum arbitrio iudicis seu boni viri, debi-
tori ad convertendam illam in utilitatem suam sufficere
possit, arg. l. 17. §. 3. ff. commodat. Nec resistit, l. 14. de R. I. §.
2. l. 118. de verb. oblig. & similes textus, in quibus dicitur,
quoties in obligationibus dies non ponitur, presenti die de-
betur: Resp. hæ leges cum aliquo temperamento & dierum
intervallo sunt intelligendæ, arg. l. 1. §. 8. ad L. falcid. l. 105. de
solut l. 21. de iudic.

Th. 3. Et tantùm de primo requisito formæ Contractus Obligatio,
Mutui, succedit secundum, quod consistit in obligatione ad
reddendam rem creditam, licet apud debitorem casu for-
tuito perierit: l. 11. si cert. pet. §. 2. l. quib. mod. re contrah. ob-
lig. l. 78. §. 13. de contrah. emt. ratio est, quia debitor est Domi-
nus rei Mutuo datæ, res autem perit suo Domino, arg. l. 9. C.
de pignor. act. In Mutuo autem debetur genus, quod perire
nequit, regula enim juris certissima est, debitorem generis
interitu speciei non liberari, d. l. 11. C. si cert. pet. vid. Dn.
Carpzov. p. 2. c. 26. def. 8. n. 5. ubi præjudicium affert, & Ba hov.
ad trentl. vol. 1. disput. 29. th. 6. Hinc inferunt nonnulli in-
terpretes, quod Mutuum sit alienatio, l. 16. l. 41. de R. C. verùm
minus propriè, nisi per Metonymiam Mutuum alienatio-
nem vocare velis vid. Dn. Hahn ad Wes. h. n. 13. Nec obstat,
quod in Mutuo res fiat accipientis adeoque semper insit ali-
enatio, Resp. Species quidem quæ traduntur alienantur,
verùm adhuc tamen aliud est Mutuum aliud, alienatio, sicut
aliud

aliud est ipse contractus, qui aliquo perficitur, ab eo, per quod perficitur.

Th. 4. Obligatio autem hæc tria requisita includit 1. est ut tantundem seu idem reddatur quantitate, l. 6. l. 11. §. 1. de reb. cred. l. 17. pr. de pact. l. 9. C. de nonnumer. pecun. Hinc etiam est, quod ultra id quod datum, mutuum non contrahitur, licet aliter conventum, veluti si 10. tibi credidero, ea lege, ut 11. reddantur, nummus supernumerarius non debetur quasi creditus, quia numeratus non est, d. l. 17. pr. de pact. l. 11. §. 1. de R. C. Nec donationis, (quia de donando partes non egerunt) arg. l. 18. l. 25. de donat. nec usuræ titulo, peti potest, arg. l. 3. C. de usur. Hæ enim non nisi ex stipulatione debentur, l. 24. de prescript. verb. l. 10. §. 4. mandat. Contra facit l. 48. de pact. Resp. dicta lex continet regulam, limitatur autem si hoc pactum est contra naturam & essentiam contractus. 2. Diff. opp. quod aliquando ex nudo pacto valeant usuræ, Resp. hoc singulari jure receptum est in fructibus, qui pecuniæ loco dantur, idque propter incertum harum rerum pretium. Rittershus. in exposit. Novell. p. 3. c. 10. n. 9. Contra verò ob favorem debitoris liberandi, ad quod jura nostra proniora sunt, conventio ut 10. numeratis, 9. tantum debeantur, valida est, per l. 11. §. 1. de R. C. pacta enim adjecta minuunt quidem, non tamen augent obligationem, & insunt à parte rei, non verò auctoris, arg. l. 17. §. 5. de pact. l. 40. ff. de reb. cred.

Th. 5. Secundum requisitum est, ut res mutuo data reddatur in eodem genere non specie: Notandum verò quod Logici vocant speciem (scil. infimam) id Jctis dici genus, & quod his est species, Logicis individua audiunt, Dn. Frantz. p. m. ad ff. h. num. 14. Hinc Q. si debitor eandem rem, quam mutuo accepit, creditori postea restituat, an satis faciat suæ obligationi? quod Aff. quia uniuscujusque Contractus initium, non exitum esse spectandum leges volunt, l. 8. pr. mandat. l. 12. ff. §. 1. 3. C. ad Scutum Macedon. l. 78. pr. de V. O. l. 144. §. 1. de reg. Jur. Ex contrahentium destinatione quidem res eadem in genere reddi debebat, sed quia per accidens evenire potest, ut Mutuatarius non indigens pecuniâ mutuata ean-

eandem numero pecuniam restituat, id tamen per accidens & præter intentionem contrahentium contingit, *arg. l. 20. §. 4. de heredit. petit.* unde non solvitur species, ut species, sicut in aliis contractibus, sed ut res ejusdem generis, *Nobiliss. atque Excellentiss. Dn. Pres. d. exerc. 16. th. 26. add. Magnif. Dn. Ungep. p. m. exerc. 10. th. 5.*

An credi-
tori invito
solvitur
res diversi
generis?

Th. 6. Secundo hic disceptari solet, an pro tritico oleum aut pro frumento mutuato æstimatio ejus invito creditore solvi possit? quod N. motus duabus rationibus: 1. est quia in mutuo debet reddi idem genus quod datum est, *l. 2. §. 1. l. 3. de reb. cred.* sed frumentum & pecunia sunt diversi generis, aliud enim est res, aliud rei æstimatio, *l. 1. pr. de rer. permut. l. 1. pr. de contrah. emt.* illa certa & promissa, hæc verò incerta & omissa, *vid. Zoef. ad h. t. num. 5. & ad tit. de solut. n. 17.* 2. est quod aliud pro alio invito creditore solvi non possit, *l. 2. §. 1. h. t. l. 46. in pr. l. 50. l. 57. l. 98. §. 6. de solut.* Atque hoc fieret hoc casu E. Dubium non leve oritur *ex l. 22. ff. de reb. cred.* ubi vinum, quod mutuo acceptum, si non redditur, succedit æstimatio: Resp. ex eo præstatur æstimatio, quia debitor fuit in mora, propter quam factum est, ut non reperiretur vinum ejusdem bonitatis, sed dicitur, genus perire non posse, *l. 11. C. si cert. pet. l. 30. §. 5. ad L. falcid.* & sic semper reperiri vinum ejusdem bonitatis: Resp. licet vinum reperiretur ejusdem bonitatis, tamen non reperitur ejusdem pretii, quia minoris tunc temporis venditur, ideòque æstimatio præstatur. 2. Diss. urgent regulam, quoties duo æquipollent, non refert quid ex illis præstetur, *l. 22. in pr. ad SCtum Trebell.* Sed frumentum & æstimatio æquipollentia sunt in hoc casu, quia æstimatio vice rei fungitur, *d. l. 14. de V. S. ibiq. Goddæus n. 19. & seq.* E. Resp. 1. hæc regula obtinet, ubi res solvi non potest, sed nos loquimur quando potest. 2. Resp. hanc regulam procedere in aliis contractibus, non verò in mutuo, ubi præcisè idem genus debet restitui, non diversum, *vid. Kitzel. tract. de oblig. mut. c. 6. n. 54.*

Th. 7. Est & hæc non parum dubia & maximè controversa questio, An pro aureis nummis argentei, & pro grossa sem-

An pecunia
reddenda
in eadem
specie mo-
netæ?

D

in-

integra moneta minuti nummi rectè solvantur? Et indifficili
hac controversia rectissime distinguitur, An certi generis
nummi puta 200. thaleri Saxonici specialiter in obligatio-
nem sint deducti, ea lege, restitutorum sese 200. thaleros Sa-
xonicos in pari materiae puritate & pondere, Wenn der
Glaubiger dem Schuldener eine gewisse Anzahl 200.
Sächs. Reichsthaler / stück vor stück / gut an Schrot
und Korn / wichtig und unverschlagen / vorge stretchet /
und der Schuldener hinwieder verschrieben / solche An-
zahl Reichsthaler / stück vor stück / mit gebührendem
Danc nach beschehener Löse kündigung zu bezahlen /
tunc tot numero corpora, quod fuere promissa, aut accepta,
restituenda veniunt in solutione, quod enim creditum est, in
eodem genere est reddendum & conventioni standum, l. 3. de
reb. cred. l. 48. de pact. l. 23. & 34. de reg. jur. l. 52. de V. O. nec
attenditur, licet postmodum ex superveniente auctus vel im-
minutus valor pecuniae: Nam sicut cum vinum, oleum, tri-
tuum, mutuo datur, solum ejus bonitas inspicitur, non etiam
aestimatio, quae extra rem & ejus vice non fungitur, sed suffi-
cit, quando suo loco & tempore, in eodem genere & bonitate
totidem tritici modii, aut olei pondo, vel vini amphorae re-
stituuntur quot creditae, cujuscunque tandem sint aestimatio-
nis. Ita & cum nummorum genus pariter ac numerus cer-
tus in obligatione est, sufficit, si eum quem debeo numerum,
in eo quo convenit genere, solvam, sive carius sive vilius ea
constent solutionis tempore quam contractus, arg. l. 9. de
aur. & arg. legat. eam enim ipsam ob causam numerus certus
solutioni praefinitus videtur, ut in certitudinem effugiant, &
ne valore crescente vel decrescente plures vel pauciores sol-
vant aut recipiant, vid. Ordin. Monet. Ferdin. de anno 1559. §.
Die izt gemeldete / cui adstipulatur etiam des Niedero
Sächsischen Breises Münz Edict de anno 1568.

Th. 8. Tales itidem obligatio in specie esse censetur, si
creditor quidem Thaleros imperiales aestimatos crediderit,
ut puta: do tibi 100. Thaleros singulos ad 24. grossos esti-
matos ea tamen lege & promissione facta, Daß er die
Haupto

Hauptsumma der 100. Reichsthaler an guten harten
wohlgeltenden Reichsthalern / ieden zu 24. gute
Groschen gerechnet / hinwieder erlegen wolle / tum illa
æstimatio demonstrationis, non dispositionis aut taxationis
causa adjecta esse censetur, & debitor acceptos thaleros in
specie restituere tenetur, *Kitzel. d. tract. de Jur. Monet. class. 2.
quest. 1.* Quod etiam obtinet, si obligatio ab expressione sum-
mæ incipit, cui postea certæ monetæ species subjecta, puta si
instrumento literis sit expressum, 200. thaleros in 100. du-
catis, aut contra 100. ducatos in 200. thaleris esse creditos,
tunc itidem obligatio specierum esse censetur, & totidem
nummi solvendi veniunt quot crediti, quia verba ista frustra
à contrahentibus adjecta non facile æstimandum, *vid. Kitzel.
tract. de oblig. mutui. cap. 6. conclus. 4. & tr. de jur. monet. class.
2. qu. 2. n. 16.*

Th. 9. Altero verò casu, si certa pecuniæ quantitas s. sum-
ma ingenere, sed sub æstimato valore est credita, vernacu-
cula nostra: **nach eines ieden ortes gewöhnlicher und
gangbahrer wehrung oder wehrungs weise** / & nihil
inter creditorem & debitorem de pecunia credita in ea-
dem materia vel forma restituenda pacto conventum vel
determinatum, tum generali penè omnium locorum con-
suetudine, liberum erit creditori quodcunque nummorum
sive aureorum sive argenteorum genus, in qualibet specie
usuali corrente & proba secundum æstimationem in con-
tractu expressam, ex qua creditor damnum non est passurus,
refundere, *l. 99. de solut. modò secundum novissimam con-
stitutionem Ferdinandi I. Augustæ promulgatam, Anno 1559.
§. Die iezgemeldete 26. nullus creditor in solutione sum-
mæ alicujus notabilis, ultra 25. florenos in minuta pecu-
nia solvat, cujus rationem vide sis apud Dn. Hahn in not.
ad Wesenb. h. n. 12. Coler. de proces. execut. p. 1 c. 10. n. 3. Dn. Carp-
zov. p. 2. c. 29. def. 3.* Fundamentum autem nostræ assertio-
nis est, quod hoc casu non certum genus pecuniæ, sed cer-
ta pecuniæ quantitas in hunc contractum deducta, quæ, si
in æque proba monetâ **an guter unverschlagener gang
und**

Quid ob-
tineat, si
non de cer-
tâ specie
pecuniæ
conven-
tum.

und geber Münze / licet non ejusdem materiæ aut for-
mæ externæ restituantur, ob naturalem tamèn harum rerum
similitudinem & identitatem, illud ipsum quod sibi credi-
tum reddere intelligitur, prout mutui natura requirit, l. 2.
§. 3. de R. C. vid. Nobiliss. Dn. Pras. d. exerc. 16. th. 27.

Quomodo
solutio fa-
cienda si
monetæ
species non
extet.

Th. 10. Et tantum de Controversia illa, quid juris si de-
bitæ monetæ copia datur, succedit nunc altera, quid dicen-
dum, si illud genus monetæ quod creditum non ampliùs ex-
tet præstare nequeat, id quod duplici ratione contingere
potest, vel 1. ob raritatem. 2. ob reprobationem; si ob rari-
tatem ejus moneta haberi nequit, sicut hodiè die **Jochims
Thaler** tunc necessitatis ratione, quam legem non habere
scribit *Rittershus. in expos. Nov. p. 2. c. 3. num. 4.* alia pecu-
nia in locum deficientium specierum surroganda est, & in a-
lia monetæ specie usuali, creditis nummis in bonitate in-
trinseca conveniens & æquivalens, solutio fieri potest, *Nov.
4. c. 3. arg. l. 14. §. ult. de legat. 3. l. 91. §. fin. de V. O. l. 23. ff. eod.
Zoes. ad tit. de solut. num. 18.* modò probaverit debitor, se
omni diligentia rem debitam consequi nequivisse, *Perez. ad
Cod. h. n. 8.* Huic suffragatur etiam *Augustus Elector Saxonia
in Constit. Elect. 28. part. 2. in fin.* Ex his facilè nunc colligi
potest, quid sentiendum sit de illa controversia, An in mutuo
sub hypotheca seu pignore in certis nummorum speciebus
ita dato, ut nisi in eadem qua nummi sunt signatura mutuum
reddatur reversioni locus non sit? quod N. nam etsi spe-
cies tales haberi nequeunt, debitor tamen si justam æsti-
mationem offerat, liberatur, & creditor præcisè species in
dato caractere postulans, & sub tali prætextu prædium op-
pignorum retinens, iniquitatis se reum arguit, & in vitium
L. commissoria incidit, l. 1. C. de pact. pignori. Memorabile ta-
men exemplum refert *Colerus, de process. execut. p. 1. c. 10. n. 13.*
in magni nominis Principe, qui ratione hujusmodi pacti, ut
à Civitate quadam libera imperii præfecturam quandam op-
pignoratam redimeret, à Ferdinando Imperatore Rege Bo-
hemie precibus impetrasse, ut promissæ species, grossi nimi-
rum Bohemici, qui ab usu recesserant & conquiritu impossi-
biles, ad eam summam de novo recuderentur.

Th. 11.

Th. 11. At posteriori casu, si nimirum nummi lege vel constitu-
tione Principis Edicto ve alio monetario sint abrogati, quo-
modo tunc facienda sit solutio. Dd. acerrime digladiantur?
Sunt qui ob monetæ reprobationem, penitus à nexu obliga-
tionis liberari debitorem statuunt, *arg. l. 49. de legat. 2.* Alii
volunt, sufficere si debitor solvat ipsam monetam reproba-
tam, vel tantum quantum nunc à reprobatione materia si-
maña ejus rudis valere potest. *Bartol. in l. 7. si cero. per.* Alii de-
nique interpretes asserunt, quod creditor tantundem in
nova moneta currente sit solvendum, quanti moneta acce-
pta secundum bonitatem in trinsecam & extrinsecam valu-
it ante reprobationem: Sed ratio non immerito planè exu-
lare jubetur, quia verum est, debitorem probam monetam
accepisse, & reprobationem monetæ, quæ postea contingit,
non nisi damno debitoris, qui Dominus factus est cedere.
Reliquæ autem duæ opiniones suo in loco retineri possunt,
nam aut ipsa corpora in mutuum deducta sunt, & tùm locum
habetur sententia Bartoli secundo loco relata, per ratio-
nes *ib. 7. allatas.* Aut quantitas in obligatione est & tùm
ultima obtinebit sententia: per rationes *ib. 9. adductas, vidi*
Kiizel: tr. de re monet. Class. 3. quest. 3.

Th. 12. Tertium requisitum formæ Contractus Mutui in
hoc consistit, ut res mutuo data restituatur in eadem boni-
tate & qualitate: An autem necesse sit ut qualitas rei debite
exprimatur à debitore ad hunc effectum ut æquè bonum no-
bis reddatur, Dd. N. quia naturæ hujus contractus hoc taci-
tè inest, etiamsi id verbis nominatim cautum non sit *per l.*
3. ff. de reb. cred. pr. Inst. quib. mod. re contrah. obligat. Nec of-
ficat, *l. 99. de verbor. obligat.* ubi dicitur, quod in Contracti-
bus stricti juris quod palàm expressum non est, habeatur pro
omisso. Resp. hæc decisio procedit in iis, quæ extra rem
sunt, ut in usuris, non tamen in iis quæ ex re proveniunt. *conf.*
l. 34. de reg. Jur. Unde etiam est, quod vinum novum & non
defæcatum pro vino veteri solvi nequit, cum hoc illo preti-
osius sit, *de l. 3. h.* An verò melius invito creditore solvere li-
cet super vacanea ferè disputatio, & quæ à legibus expressè
notata non legitur, jura enim nostra constituta sunt de his,

quæ ἐπὶ τὸ πλεῖστον, non quæ ex παρὰ λόγῳ accidunt, l. 3. de
legib. Ut verò nunc sunt mores, adeò res redit, si quis quid
reddit, & numerus saltem convenit, magna habenda est gra-
tia. Quod si tamèn contra seculi mores, aliquis rem mutu-
ata meliorem offerat, creditor ad accipiendam rem cogi po-
test, quia meliori inest & bonum, sicut major numerus mi-
nori. *Vultej. ad Inst. h. n. 18. Coraf. lib. 3. miscell. cap. 12.*

Mutatione
nummo-
rum facta,
quomodo
solutio fa-
cienda.

Th. 13. Circa hoc tertium requisitum dubia & perplexa ad-
modum agitur quæstio de mutatione bonitatis nummo-
rum, in qua enodandâ, autores longam contentionis ferram
ducunt: Moneta equidem in Republica constituta constans
& perpetua esse debebat, quia ea salva, salus publica & priva-
ta etiam salva: e contrario ea mutata magna subditorum
consumtio nec non in Republica confusio sequitur, *cap. 18 X.
de jurejur.* Politici enim statuunt, eam non solùm census bo-
norum tributorum turbationem afferre, sed & pacta & con-
tractus incertos reddere: *Bodin. de Republ. c. 3.* Quod si au-
tem mutatio nummorum contigerit, quâ hisce conclamatis
temporibus, nihil frequentius accidere solere, ait *Arum. de
jur. publ. vol. 5. c. 8.* immensus est opinionum conflictus, con-
tractusne, an verò solutionis tempus veniat attendendum?
Ego, salvo aliorum judicio, sententiæ, qui pro contractus tem-
pore militant, meum adjicio calculum, siue bonitas extrin-
seca, h. e. **Wann die Münz in gehalt und Gewicht / oder
Schrot und Korn / wie sie dargezehlet und verscrie-
ben / schlechter und geringer worden / siue extrinseca bo-
nitas sit mutata, wenn der Valor oder Würdigung der
Münze aufschläget oder verringert wird / sic ut idem
valor, qui creditus fuit, non restituatur in tot præcisè aureis,
in quot creditus fuit, sed si æstimatio nummorum creverit,
pauciores, sin decreverit, plures restituantur, quod etiam di-
lucidè expressit Pomponius in l. 3. ff. de reb. cred. unde col-
ligo: Quicquid in obligationem Mutui est deductum à cre-
ditore, illud à debitore in eadem bonitate & qualitate est re-
stituendum, Atque si aucto monetarum valore vel diminu-
to, tot sint corpora restituenda, quot fuerint data, non sanè**

tan-

tantundem, sed plus vel minus quam creditum fuit, restituitur, contra *d. l. 3. h. t.* Sequitur Erg. non tot corpora nummorum, aucto vel diminuto illorum valore esse restituenda, sed ut dictum, si aucta fuerit æstimatio, pauciora, sin decreverit, plura restituenda, hoc enim modo neutra pars exinde damnum persentiscit. 2. probatur hæc sententia per *l. 69. de contrah. emt.* ubi expressè dicitur tempus contractus esse attendendum, cum quo concordat *c. 20. § 26. X. de censib.* imò verisimile est, contrahentes non de futuri, sed præsentis temporis pecuniæ valore cogitasse, eundemque in obligationem deduxisse, *arg. l. 34. de reg. Jur.* quam sententiam tanquam veriore, & juri atque æquitati magis consonam, præjudicio Camerae Imperialis, si Mynsingero credimus, *cent. 4. obs. 1.* suffultam, praxis observat, teste *Berlich. part. 2. concl. 35. § 36. & Schultz. in Synops. h. t. quib. mod. re contrah. oblig.* Pleniùs in hanc sententiam cui volupe est inquirere, adeat *Nobiliss. atque Excellentiss. Dn. Pras. exerc. 16. th. 29. § seq. jung. Magnif. & Nobiliss. Dn. Richter decis. 72. n. 4. Nobiliss. atque Ampliss. Dn. Schröterum in not. ad Sutholt. diff. 13. aph. 23. Nobiliss. Dn. Hahn. in not. ad Wesenb. h. n. 12. Kitzel. c. l. 2. q. 2. s. 1.*

Th. 14. Quæ verò hætenus dicta sunt generaliter, limitanda veniunt 1. quod semper solutio fit facienda in tali moneta, ex quâ nec debitor nec creditor possit capere detrimentum, v. c. si quispiam anno 1621. quo tempore immodica ista & incerta æstimatio in totâ fermè Germaniâ omnium maxima fuit, 1000. Imper. singulos ad 5. æstimatos mutuò acceperit, hodiè monetarû valore rursus diminuto, si eos ut probos redimendo fortassis antiquas obligationes, aut aliàs in usq suos expenderit, probos tēpore solutionis existentes reddere jure astrictus est, *vid Magnif. atque Nobiliss. Dn. Richter decis. 72. n. 23. 2.* Si nummorum restituendorum qualitas à contrahentibus specialiter expressa, tunc illa exsolvenda venit, sive auctus sive diminutus valor pecuniæ. 3. Si consuetudine vel statuto aliud receptum, *vid Edictum Monetarium Serenissimi ac Potentissimi Electoris Brandenburgici Dn. Georgii VVilhelmi de anno 1623. & Dn. Johannis Sigismundi Electoris gloriosa memo.*

Limitationes

*memoria, de anno 1612. quod extat apud Joach. Sceplix. de consue-
tud. Elect. Brandeb. part. 4. tit. 2. pag. 396.*

Th. 15. Proximum nunc esset, ut dispiceremus quoq; nobi-
lissimam atq; intricatissimam istam controversiam, de ineun-
da aestimatione rei debite post moram depretiata aut per-
empta: Nec enim hodiè vel iudex vel J. C. tus, qui non hæreat
maneatque suspensus, quando quaeritur, ad quod tempus æ-
stimatio referri debeat, ait Cujacius, Verùm cum hanc con-
troversiam sat nervosè tradat *Nobiliss. Dn. Prof. exerc. 26. th. 37.*
ne ultra modum Disputatio præsens excrescat, lectorem eo
remitto *add. Zoëst. lib. n. 26. & seqq. Arum. Disp. n. 11. th. 5. Vann.*
s. q. 39. Scotan. ff. 29. th. 17. & seqq. Kitzel. tract. de mut. cap. 9.
per tot. quorum scrinia ne luci solem afferre videar, compi-
lando hic non exponam.

CAPUT VI. DE FINE ET EFFECTU.

FINIS. Th. 1. **P**erspectâ Mutui formâ paucis etiam ejus finem
attingemus, omnia enim ex fine, cujus gratia fi-
unt, dijudicare debent: Est itaq; finis hujus Contractus mu-
tua inter homines sublevatio, hominis namque interest ho-
minem beneficio affici, & beneficio affectum beneficium re-
pendere oportet, *l. 7. ff. de serv. expors. natura siquidem socie-*
tatem & cognationem quondam inter homines constituit.

Effectus. Th. 2. Nascitur ex hoc Contractu obligatio, quæ voca-
tur certi conditio, *pr. l. quib. mod. re contrab. oblig.* Item A-
ctio mutui, *l. 5. C. quib. non obj. long. temp. præscript.* Actio si
certum petatur, *l. 1. pr. de condict. critic.* Actio pecuniæ cre-
ditæ, *l. penult. in fin. ff. de instit. act.* daturque mutuanti ejusq;
heredibus, contra Mutuatarium ejusve heredes, ad repeten-
dum id, quod mutuo datum est, *l. 2. & 3. h. s.* Hinc Q. An fi-
liusfamil. æs alienum à patre contractumolvere teneatur
ex fructibus feudalibus, si hereditate abstineat? Et Disting.
Gail. observ. 154. lib. 2. præd. observ. inter feudum hereditari-
um, & ex pacto & providentia; Ita ut si feudum hereditari-
um sit, teneatur ad æris alieni exsolutionem ex fructibus feu-
dali-

dalibus faciendam tanquam heres, si verò ex pacto & providentia sit feudum, non obstrictus sit æs alienum patris solvere, *Mynsing. Cent. 3. obs. 67.* Et hanc sententiam in foro Saxonico extra Electoratum obtinere, tradit *Dn. Carpzov. p. 2. c. 47. definit. 4.* Verùm si textui *2. Feudor. 45.* in hære volumus dicendum videtur, filium repudiata licet hereditate patris in feudo succedere non posse, nisi simul etiam hereditatem paternam adierit, & ita onera hereditaria susceperit, sive sit feudum hereditarium, sive ex pacto & providentia: Quæ verò hujus sit ratio facile colligere licet, nam cum filius ad feudum non nisi mediante persona patris pervenire possit, atq; ad hoc ipsi acceptum ferre cogatur, quod bona feudalia ad ipsum deferuntur, meritò fanè hunc ipsi honorem atq; reverentiam debet, ut dedecus patris avertat fidemq; ejus liberet, non solum quatenus hereditatis vires ferunt, sed iis non sufficientibus, etiam de fructibus feudi æs alienum patris solvere tenetur, & hanc sententiam in *Electoreatu Brandenburgico, & de consuetudine Pomerania observari, testatur Joach. Sceplix. de consuet. Elect. Brandeb. p. 4. tit. 2. § 4. n. 3.* Exceptiones legas apud *Berlichium p. 2. conclus. 56. n. 36.* & *Carpzov. p. 2. c. 47. def. 8.* Nec refert, an beneficio inventarii adierit hereditatem, an sine illo: ad hoc tamen prodesse videtur inventarium, ne filius teneatur ultra vires feudi & hereditatis, *vid. latè hanc controversiam decidendam Nobiliss. atq; Excellentiss. Pres. in exerc. feudal. 9. th. 11. & exerc. 23. th. 29.* Quod cum in agnatis longè aliter se habeat, nò mirum, cur in his aliud sit statutum, *2. feud. 45.* Illis n. non defertur hereditas mediante agnato, sed potius ex investitura ejus, qui communis agnationis principium fuit, succedunt. *Vid. Hart. Pistor. q. 2. Vult. l. 1. c. 9. n. 14.*

Thef. 3. Est autem Condictio vel generalis, & quævis actiones in personam conditionis nomine veniunt, *l. 25. in pr. de O. & A. l. 4. § 2. & fin. h.* Vel specialis, & denotat eas actiones in personam, quibus non Dominus intendit sibi dari oportere, *§. 15. J. de act. j. l. ult. in fin. ususfr. quemad. cav.* In hoc speciali significato dispescitur condictio, in condictio-

Div'io
Condicti-
onis.

E nem

nem certi & incerti, quid sit certum, docet *l. 6. de reb. cred.* quando nempe apparet quid, quale, quantumq; sit: Ubi tamen notandum, non quamlibet rem sufficere, ut certa sit, sed debet esse in gradu excellenti, *v. c. vini boni amphoras* io. promittens, exprimit quidem quid, quale & quantum, sed bonitas est incerta, quia bono datur melius, & vinum quod melius est, ipsum quoque bonum est. E. rem incertam promittit, *l. 75. §. 2. de verb. Oblig.* qui verò certum vult promittere, vini optimi io, amphoras promittat, ut conditio certi locum habeat, *Nobiliss. Dn. Strauch: in prælect. publ. ad l. 6. de reb. cred.* Conditio contra incerti est, quando non apparet, quid, quale, quantumq; sit id, quod promissum est, veluti aestimatio, inter esse.

Qualis actio ex Mutuo.

Thef. 4. Dissensionis ferram hic quàm maximè reciprocant Ultramontani & Citramontani, an ex mutuo detur conditio certi generalis, an specialis? Et dicimus *cum Nobiliss. atq; Ampliss. Dn. Pres. b. thef. 39.* dari conditionem generalem, quæ oritur ex obligationibus, quibus certum debetur, sed conditio certi tanquam genus, continet iterum suas species, ita ut tot sint conditiones certi quot contractus, quibus certum debetur adeoq; parùm interest in effectu, an generalis an specialis dicatur, *l. 3 l. 24. de reb. cred. pr. J. quib. mod. re contrah. obligat. l. 5. § 4. de O. & A. j. § 22. 7. de action. conf. Dn. Hahn. ad VVes. h. n. ult. Vinn. ad J. d. pr. quib. mod. re contr. Oblig.*

Thef. 5. Et hæc dicta sunt de Actione Mutui. restat deniq; ut paucis etiam agamus de modo dissolvendi mutuum, quemadmodum enim inter homines ipsos nihil est stabile vel immutabile, ita ut nullam patiatur mutationem, *Nov. 7. c. 2.* ita etiam contractus suum habent obitum, & certis dissolvuntur modis, inter quos ponitur I. loco, actualis totius debiti præstatio, *l. 8. de solut.* quæ ipsum vinculum, quò contrahentes sibi invicem erant obstricti, dissolvit *l. 9. § 4. de solut.* non verò partis, quæ regulariter invito creditore obtrudi nequit, *l. 41. § 1. ff. & l. 19 C. de usur. l. 40. l. 99. ff. de solut. l. 8. mandat. l. 2. §. 1. de reb. cred. l. 56. de evict.* ratio juris

est manifesta, postulat enim natura obligationis, ut quomodo quid contractum est eodem modo & dissolvatur, & solutio partium non minima incommoda habet *l. 3. famil. hercisc* quibus creditorem affici æquitas non patitur *argum. l. 74. l. 55. de R. J. vid. Nobiliss. Dn. Schroter. in not. ad Sutbold. diss. 15. aph. 23. Bachov. disput. 29. thes. 2. lit. B. Perez. in C. h. t. de solut. n. 10. 2.* potest hæc sententia stabiliri hoc argumento: Quicumq; habet jus petendi solidum ab invito, is & jus habet recusandi partem, sed creditor habet tale jus Ergò, Major in aprico est, qua enim ratione exigit ab invito solidum is, cui partem oblatam non licet recusare, Minor probatur ex *l. 108 de V. S.* Nam si debitor est, à quo invito quod debetur potest peti, creditor erit, qui ab invito quod debetur potest petere, & hoc procedit non tantum quoad debitum principale, sed etiam quoad interesse seu usuras, *l. 135. § l. 19. de verbor. oblig. l. 41. § 1. de usur. vid. Bachov. ad Tr. vol. 2. disput. 29. thes. 2. l. B.* Exceptio est. 1. Si ab initio ita pacto conventum ut per partes fiat solutio, & in his terminis accipio *l. 41. §. 1. de usur. c. 21. de reg. jur. in 6. 2.* Ubi pro parte debitum tantum est liquidum, ideo id tantum quod liquidum præstandum *l. 21 de reb. cred. arg. l. 8. si pars hered. pet. 3.* Admittitur etiam particularis solutio in pensionibus publicis *l. 4. C. de collat. fund. patrim. 4.* Si versetur libertatis favor *l. 4. §. 6. de stat. lib. 5.* Si debitum est dividuum, ab heredibus debitoris pro partibus hereditariis solvitur *l. 25. de solut. l. 25. § 13. famil. hercisc. l. 25. de V. O. l. 2. C. de hered. act. vid. Magnif. Dn. Ungepanr p. m. Exerc. 12. quest. 9. in. N Dn. Hahn ad Wesenb. de V. O. n. 9. Zæf. ad ff. de solut. n. 28.*

Thef. 6. Secundum requisitum est ut intra tempus & eo loco inter quod & quo debitor solvere promisit solvatur, quod si autem locus ubi sit solvendum non adjectus regulariter ibi facienda est solutio ubi quod debetur à creditore petitur & peti debet *l. 38. § ibi Bartol. de judic. Nec refragantur verba l. 43. de judic. § l. 16. § 1. de const. pecun. ibi quocumq; loco, ubique.* Resp. hæc verba non sunt intelli-

genda naturaliter pro ut sonant sed civiliter secundum iurisdictionem de quocunq; loco congruo & idoneo in quo alius reus sine adiectione loci convenire potuisset ut est forum domicilii, contractus l. 2. & 3. de bon. autor. jud. possid. l. 9. §. fin. de jud. vid. Nobiliss. Dn. Pres. exerc. 18. thes. 69. Scotanus ad ff. h. thes. 17. Arum disp. ad Inst. 16. thes. 4.

Th. 7. Eodem ferè modo deciditur, & hæc quæstio de tempore solutionis, An scil. debitor invito creditore ante diem rectè solvat & rectissimè disting. An dies adiectus in favorem creditoris an debitoris, sin creditoris causa additus tum solutio oblata non liberat debitorem sed impunè eam creditor recusare potest l. 122. pr. de V. O. l. 15. de ann. legat. l. 43. §. 2. de legat. 2. quia ei invito commoditas, quam habet, si sua die debitum præstetur non sit auferenda. Sin in debitoris gratiam dies adiectus (in dubio enim debitoris gratia ad adiectum creditur l. 36. §. 16. l. 41. §. 1. de verb. oblig. l. 17. de reg. jur. Conf. Magnif. Dn. Richterum dicis. 37.) nil impedit cum totum etiam medium tempus liberum ei ad solvendum relinquatur, l. 137. §. 2. de V. O. l. 70. ff. de solut. l. 213. de V. s. quo minus reluctantè etiam creditore ante diem solvat, d. l. 79. l. 198. §. 4. de solut. & ibi zæf. n. 31. Bachov. ad Trent. votum. 2. disp. 20. th. 2. lit. 1. Arum. ad I. disp. 16. th. 3.

Th. 8. Præterea etiam tollitur hæc obligatio novatione, §. 3. Inst. quib. mod. toll. oblig. l. 1. 2. 3. & seqq. ff. & C. de novat. Acceptilatione, §. 2. j. qb. mod. toll. oblig. Obligatione & depositione ejus quod debetur, l. 19. C. de usur. l. 9. C. de solut. Plurium modorum enumerationem nunc compendiū facere cogor, & paucis hisce thesibus intricatissimam Mutui materiam, pro ratione instituti & tenuitate ingenii perstrinxisse sufficiat. Quod si igitur in his nonnulla minus perfectè minusvè accuratè sunt tradita, veniam à benevolo lectore spero siquidem omnium habere memoriam, & in nullo penitus errare, divinitatis magis quam humanitatis est.

l. 14. C. de vet. jur. enucl.

Christo Domino nostro sūt LaVs perennis.

Præstantissimo Dn. Respondenti,

Amico meo plurimum dilecto.

DE mutuo dum differis,
Colit Themis te mutuo
Amore, doctis & tuis
Studiis favens fert omina,
Tuo labori præmia
Datura quondam mutua.

*Benevolentia & honoris
c. f.*

**Christophorus Philippus Richter/
Com. P. C. & Fac. Jur. I
Ordinarius.**

DEbes & credis, celebrantur mutua pacta:
Debitor es Themidos; debet & ipsa **TIBI.**
Illi Te totum studiis & mente sagaci
Tradis; Te multo fœnore restituet.

*Ita eruditè docto Dn. Respondenti & elegan-
tis Disputationis auctori, amico meo
percharo voveo*

Georgius Adamus Struve/D.

* l. 17. ff.
de LL.

* l. 1. §. 5.
de extra-
ord. cogn.

CUM leges scire, hoc minimè sit, verba tenere
Harum, sed potius vim didicisse benè; *
Tu summo studio vim perscrutaris earum,
Quod specimen signat largiter hocce tuum.
Perge & sic porrò leges percurrere sanctas,*
Ritè Themis TIBI sic præmia digna dabit.

*Pereximio atque Præstantissimo Dn. Respon-
denti, contubernali ac amico suo pluri-
mùm colendo hæc adjicere voluit*

Christophorus Bartholdus Struve /
LL. Stud.

I.

Quid duri faciunt sudores atque labores
Id clarè monstrat, mi RADEMINE, tibi.
Impiger hic miles teneris servivit ab annis
Musarum castris militiaeque piæ.
Testes sunt cathedræ certantem nunc capientes,
Ingenii vires prima pericla docent.
Tolle, favente DEO, technas fallibilis hostis
Tunc dabit alma Themis digna brabeja TIBI.
Denique quod superest addam, gratorque precorque
Ut bellum posthac commoda mille ferat.

II.

Das Glück! Herkwoehrter Freund / ist seh' Ich
das Beginnen /
So ER bisher geführt in seinen zarten Sin-
nen /

In

In dem nun kömmt an Tag/da EUCH durch
Euren Fleiß/
Wird billig zugelegt / ein hoher Ruhm und
Preis.

Apollo ist bereit von Lorbeer zu bereiten
Ein Sieges-Zeichen / welch' in allen Musen-Streiten
Den Rittern wird geschenckt für Ihre Tapffer-
keit /

So mit dem Kämpffen Sie bewiesen ieder-
zeit.

Wohlan! so nehmet doch / HERR VETTER/die-
se Gaben

Von grossen Musen-Gott. / IHR werdet daran
laben

Des inneren Herzen-Grund / der stets dahin
gericht/

Daß ja dem Nächsten nur Gerechtigkeit ge-
schicht.

Und weil auch fast heran zum KAMPF die letzte
Stunde /

Des oben ist gedacht / wünsch' Ich aus Herzen-
Grunde /

GOTT gebe Glück und Heil / ER gebe / daß
die Ehr/

So lang das runde Rund / sich häufiglich ver-
mehr.

Dieses geringfügige setzet seinem
vielgeliebten Herrn Vetter
zu Ehren

Georgius Rappos, Soltquellâ-March.

F I N I S

AKT 1708

Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. Some words like "Georg" and "München" are partially visible.

Handwritten notes or signatures in the bottom right corner.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Kodak
LICENSED PRODUCT
Black

KODAK Color Control Patches © The Tiffen Company, 2000

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color

